

Nr. 361/DGEMIP/06.09./2017

SCRISOARE METODICĂ
pentru anul școlar 2017 – 2018
limba și literatura română
LICEU

Disciplina limba și literatura română este o disciplină care, prin finalitățile educaționale și prin raportare la planurile-cadru de învățământ se integrează în categoria disciplinelor fundamentale, studiate de către elevi pe parcursul întregii școlarizări preuniversitare.

Obiect și instrument de studiu deopotrivă, limba și literatura română este disciplina care creează perspectiva abordării transdisciplinare a unor concepte precum lectură, comunicare, dezvoltarea abilităților de viață, cunoaștere și autocunoaștere, gândire critică etc.

Nivelul liceal reprezintă nivelul la care, cu precădere la disciplina limba și literatura română, procesul instructiv-educativ include dezvoltarea comportamentală, gândirea critică, scrierea creativă, autocontrolul și comunicarea multiipostazială.

Elevul intră în ciclul liceal cu un orizont de așteptare construit în gimnaziu și proiectat către învățământul superior, fapt care necesită o bună proiectare a motivării pentru învățare, o permanentă adaptarea la nou și o constantă predispoziție pentru modernizarea tehnicilor și a metodelor didactice de învățare, manifestate de cadrele didactice de specialitate.

Evaluarea nivelului de competență a elevului trebuie, de asemenea, să se desfășoare ritmic, obiectiv, prin raportare la un set de indicatori concepuți în directă corelație cu nivelul de vârstă și capacitatea implicată a elevului.

Finalitățile disciplinei se reflectă nemijlocit în competențele generale și în setul de valori și atitudini enunțate în programele școlare, din care derivă întreaga structură curriculară (competențe specifice, conținuturi ale învățării). Aceste finalități își găsesc corespondent, în principal, în domeniul *Comunicare în limba maternă*, așa cum apare acesta definit în documentele Uniunii Europene (*Competențe cheie pentru învățământul pe tot parcursul vieții – Cadrul european de referință, Anexa la Recomandarea Parlamentului și a Consiliului European, 2006*), cât și în competențele transversale, menționate în același document, din domeniile *A învăța să înveți*, *Competențe sociale și civice*, *Spirit de inițiativă și cultură antreprenorială*, *Conștiință și exprimare culturală*.

Scopul studierii limbii și literaturii române în perioada școlarității obligatorii este acela de a forma un tânăr cu o cultură comunicațională și literară de bază, capabil să înțeleagă lumea, să comunice și să interacționeze cu semenii, să-și utilizeze în mod eficient și creativ capacitățile proprii pentru rezolvarea unor probleme concrete din viața cotidiană, să poată continua în orice fază a existenței sale procesul de învățare, să fie sensibil la frumosul din natură și la cel creat de om.

În acest sens, programele școlare de limba și literatura română sunt realizate pe baza pe modelului *comunicativ-funcțional*, model ce presupune studiul integrat al limbii,

al comunicării și al textului literar, fiind adecvat nu doar specificului acestui obiect de studiu, ci și modalităților propriu-zise de structurare a competenței de comunicare a elevilor. De asemenea, modelul *comunicativ-funcțional* este comun pentru disciplinele cuprinse în aria curriculară *Limbă și comunicare*, ceea ce asigură o perspectivă unitară în abordarea competențelor.

Modelul comunicativ-funcțional impune ca finalitățile disciplinei să fie centrate pe comunicare, proces în care interacționează patru deprinderi fundamentale: înțelegerea după auz, lectura, vorbirea, scrierea. Orice act de comunicare comportă două tipuri de procese: (a) **producerea** (emiterea, exprimarea în scris sau oral) a mesajelor; (b) **receptarea** (ascultarea sau lectura) mesajelor. Acestea reprezintă aspecte ale învățării oricărei limbi, ca și ale cunoașterii culturale.

Modelul curricular al disciplinei este omogen, competențele generale și specifice urmărind progresia achizițiilor de la clasa I la clasa a XII-a, într-un parcurs eșalonat, în cadrul căruia fiecare ciclu și nivel de învățământ are o *dominantă*, care se reflectă într-un anumit decupaj al conținuturilor.

În liceu, dominant este studiul literaturii, care este abordată din diverse perspective pe parcursul celor patru ani: în clasa a IX-a, programele propun o abordare tematică a textelor literare și nonliterare, menită să înlesnească familiarizarea elevilor cu tipuri variate de texte, să lege studiul literaturii de experiența lor de viață și să stimuleze plăcerea lecturii; în clasa a X-a, abordarea literaturii se face perspectivă structurală largă (proză, poezie, dramaturgie și critică literară), menită să stimuleze capacitățile elevilor de a înțelege, analiza și interpreta operele literare.

Programele pentru clasele a XI-a și a XII-a sunt unitare din punctul de vedere al competențelor generale, al setului de valori și atitudini urmărite pentru acest segment de școlaritate și al principiului de organizare al conținuturilor pe durata celor doi ani de studiu. Continuitatea față de programele anterioare de limba și literatura română (pentru învățământ primar, gimnazial și ciclul inferior al liceului) este asigurată prin paradigma comunicativ-funcțională a disciplinei, ca și prin domeniile de conținut incluse în programele pentru clasele a IX-a și a X-a: „Limbă și comunicare“ și „Literatură“. În schimb, programele pentru clasele a XI-a și a XII-a sunt structurate pe principiul cronologic, evolutiv, al fenomenului literar / cultural.

Prioritizarea acțiunilor și demersurilor didactice în anul școlar 2017-2018 va presupune trei domenii de interes, finalitățile declarate ale tuturor acțiunilor fiind **sporirea accesului tuturor elevilor la o educație de calitate și creșterea ratei de succes școlar**.

I. Reducerea absenteismului :

Gradul foarte mare al absenteismului la nivel liceal va putea fi redus printr-o monitorizare atentă, altfel spus prin intervenție în faza de risc și prin reducerea simțitoare a situațiilor de criză, manifestate prin abandon sau eșec școlar.

În acest sens, este necesară o schimbare de abordare în strategiile didactice și o construcție eficientă a demersului didactic, capabilă a genera motivația pentru învățare.

A. La nivelul unității de învățământ:

a) **Abordarea graduală** a problemei absenteismului la orele de limba și literatura română:

- Determinarea elevului de liceu să participe la ora de limba și literatura română;
- Implicarea elevului, fapt care generează participarea activă a acestuia la oră-conexiunea cu realitatea de grad I, cu lumea pe care el o percepe ca *reală* în dihotomia *real-artistic*;
- Ghidarea-orientarea elevului, astfel încât acesta să elaboreze o opinie personală despre opera literară-fenomenul literar-fenomenul lingvistic;
- Responsabilizarea elevului, astfel încât acesta să fie capabil să formuleze și să-și exprime opinia personală.

b) **Proiectarea curriculară** adecvată nivelului de competență a elevului/a grupului de elevi și utilizarea coerentă și corectă a resurselor.

Planificarea calendaristică trebuie percepută ca un document flexibil și reglator. Calitatea actului didactic va fi permanent monitorizată de Comisia pentru Evaluarea și Asigurarea Calității (CEAC), în colaborare cu directorul unității de învățământ. Se vor avea în vedere următoarele aspecte:

- schița lecției, pentru cei aflați în primii 3 ani de activitate;
- proiectarea secvențelor nou introduse, pentru cei care au depășit examenul de definitivat;

Ca măsură remedială aplicată cadrului didactic, constatarea, în urma asistenței la clasă, a unor deficiențe în predare conduce automat la instituirea obligativității întocmirii schiței lecției pentru o perioadă de șase luni.

c) **Dezvoltarea parteneriatului educațional** real și eficient pentru reducerea absenteismului prin:

- promovarea unor relații contractuale ferme între unitatea de învățământ și părinții elevilor, cu roluri bine stabilite și obligații ale părților;
- implicarea Consiliului Național al Elevilor în managementul clasei/școlii și gestionarea adecvată a situațiilor de criză la nivelul clasei/școlii.

Discuțiile formale și informale cu elevii privind importanța participării la cursuri, dezbaterile referitoare la cauzele absenteismului școlar, consecințele pe termen mediu și lung ale acestuia, reprezintă o constantă a procesului educativ.

B. La nivelul inspectoratului școlar:

Inspectoratul școlar are obligația monitorizării și prevenirii absenteismului. Tematica este inclusă în planul de acțiune al inspectoratului și devine unul din obiectivele inspecției școlare.

Problema participării școlare și a absenteismului este analizată în ședințele de lucru cu directorii unităților de învățământ de la începutul anului școlar. Liniile directoare ale planului de acțiune pe care fiecare unitate de învățământ preuniversitar și le asumă sunt monitorizate. Pentru punerea în aplicare a acestor planuri sunt diseminate exemplele de bună practică.

Inspectoratul școlar organizează acțiuni de monitorizare și control al aplicării măsurilor decise la nivelul unităților de învățământ și al inspectoratului. Inspecțiile organizate urmăresc: observarea și analiza participării școlare, a cauzelor absenteismului și a măsurilor care se impun la nivelul abordării didactice, al organizării și managementului școlar.

II. Evaluarea cu scop de orientare și de optimizare a învățării:

A. La nivelul unității de învățământ:

Evaluările inițiale devin reper pentru adaptarea procesului de învățare la particularitățile beneficiarului direct.

Subiectele, elaborate la nivelul unității de învățământ de către comisiile metodice/catedrele de specialitate, vor conține itemi clar formulați, având ca scop evaluarea competențelor prevăzute de programele școlare.

Scopul evaluărilor nu este ierarhizarea elevilor, a profesorilor sau a școlilor, ci cunoașterea nivelului real al elevilor, pentru a stabili un parcurs individualizat al acestora și pentru a măsura progresul școlar realizat.

Testarea inițială se desfășoară la începutul semestrului întâi, elevilor și părinților/reprezentantului legal comunicându-li-se, în întâlniri individuale, rezultatul obținut în urma evaluării. Eventualul ecart față de programa școlară, acțiunile pe care le propune cadrul didactic pentru a remedia deficiențele/ a asigura progresul școlar/ a stimula performanța, precum și măsurile necesare de susținere a elevului de către familie, sunt discutate în cadrul acestor întâlniri individuale.

La nivelul catedrelor/comisiilor metodice vor fi analizate rezultatele globale ale claselor, problemele tipice și modul de acțiune didactică ce se impune a fi aplicat în timpul anului școlar, pentru realizarea obiectivelor educaționale specifice fiecărei clase de elevi. Întreaga abordare metodologică va fi dezbătută la nivelul comisiilor metodice.

Consiliul profesoral al unității de învățământ analizează rezultatele testelor și stabilește planul de acțiune care să conducă la realizarea indicatorilor de rezultat stabiliți și asumați prin planul managerial și prin planul de dezvoltare instituțională.

Ameliorarea rezultatelor școlare se va face prin planuri remediale particularizate pentru fiecare clasă-specializare. Este interzisă comunicarea publică a rezultatelor individuale. Singura persoană autorizată să facă prezentarea publică a rezultatelor globale, fără nominalizări ale elevilor sau cadrelor didactice, cu accent pe diagnoza și măsurile propuse este directorul unității de învățământ.

În ultimele săptămâni ale semestrului al doilea, se vor organiza testările finale, după o procedură asemănătoare celei menționate anterior. Situația comparativă a rezultatelor obținute de elevi la cele două testări (inițială și finală) reprezintă unul dintre indicatorii vizați de fișa postului cadrelor didactice și a directorului.

Examenul de bacalaureat 2018

Începând cu anul școlar 2017 – 2018, subiectul pentru proba E a) a examenului de Bacalaureat va avea o structură nouă, pilotată în cadrul simulării din anul școlar precedent și vizează evaluarea următoarelor competențe:

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în diferite situații de comunicare;
2. Utilizarea adecvată a strategiilor de comprehensiune și de interpretare, a modalităților de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea textelor literare și nonliterare
3. Punerea în context a textelor studiate prin raportare la epocă sau la curente culturale/literare
4. Argumentarea în scris și oral a unor opinii în diverse situații de comunicare

Proba E a) este alcătuită din trei subiecte:

1. Subiectul I are ca suport un text nonliterar, memorialistic, epistolar, jurnalistic, juridic-administrativ, științific, argumentativ, din domeniul audio-vizualului, studiat sau la prima vedere și este alcătuit din doi itemi: un item semiobiectiv de tip întrebare structurată (A) și un item subiectiv de tip eseu (B);
2. Subiectul al II-lea are ca suport un text literar (epic, liric sau dramatic) și constă într-un item subiectiv de tip eseu restrâns;
3. Subiectul al III-lea, constând în elaborarea unui eseu structurat, vizează aspecte de analiză tematică, structurală, stilistică a operelor literare studiate ce aparțin autorilor canonici, curentelor culturale/literare, perioadelor, speciilor literare și/sau a tipurilor de texte menționate în programa de bacalaureat.

Subiectul I și subiectul al II-lea vor fi comune tuturor filierelor, profilurilor și specializărilor. Subiectul al III-lea va fi diferențiat în funcție de filieră, profiluri și specializări.

În acest sens, catedrele/comisiile metodice vor organiza, semestrial sau ori de câte ori este cazul, întâlniri pe această temă, și vor propune strategii pentru antrenarea inferențelor, având în vedere că subiectul I A este construit din cerințe inferențiale.

La nivelul inspectoratului școlar:

Anterior/concomitent procedurilor derulate la nivelul unităților de învățământ au loc:

- conceperea planurilor operaționale județene;

-
- inspecție școlară orientată către parcurgerea adaptată a programei și evaluarea obiectivă a elevilor;
 - conceperea planurilor de acțiune, împreună cu casele corpului didactic, pentru a sprijini cadrele didactice în consolidarea metodelor eficiente de evaluare, prin formare continuă.
 - se recomandă întâlniri periodice în care profesorii să-și dezvolte competențele de evaluare necesare participării în comisiile de examinare și evaluare din cadrul examenelor naționale.

Până la jumătatea primului semestru au loc:

- analiza rezultatelor de la testele inițiale, pe discipline;
- analize comparative între notele obținute de elevii claselor a XII-a la bacalaureat și cele obținute la clasă, la disciplinele de examen. Concluziile se materializează în plan de măsuri la nivelul unității de învățământ.

III. Îmbunătățirea competențelor de lectură:

Rezultatele evaluărilor internaționale cât și ale celor naționale impun intervenția imediată și unitară pentru ameliorarea performanțelor elevilor în domeniul lecturii, lectură înțeleasă atât în dimensiunea sa tradițională, ca lectură literară, ca demers în sfera esteticului, a principiilor și valorilor cât și ca lectură funcțională, ca alfabetizare în înțelegerea textului, în sfera realității imediate, a socialului.

Lectura, înțelegerea și interpretarea textului trebuie să devină practici și preocupări obligatorii ale profesorilor, indiferent de disciplină.

Tipuri de lectură adecvate nivelului de vârstă al elevilor de liceu:

- Lectura lentă, silențioasă, de profunzime
- Lectura rapidă
- Lectura critică
- Lecturile paralele
- Lectura explicativă
- Lectura problematizată
- Lectura de suprafață
- Lectura de informare-înțelegere
- Lectura pentru învățare
- Lectura pentru distracție și divertisment (Dobrisor și Panisoara, 2005)

Activitatea de lectură poate fi abordată pe structura metodei S.I.N.E.L.G. (Sistemul Interactiv de Notare pentru Eficientizarea Lecturii și a Gândirii), având ca finalitate înțelegerea textului. În timpul lecturii elevii, marchează în text (sau notează pe hârtie în timpul prelegerii):

- cunoștințele confirmate de text [✓]
- cunoștințele infirmate / contrazise de text [–]
- cunoștințele noi, neîntâlnite până acum [+]
- cunoștințele incerte, confuze, care merită să fie cercetate [?]

A. La nivelul unității de învățământ:

În cadrul orelor de limba și literatura română, sunt alocate, săptămânal, minim 2 secvențe distincte în structura lecției, pentru activități care stimulează lectura și susțin dezvoltarea competențelor elevilor, în acest domeniu.

Obiectivele centrate pe receptarea și producerea diferitelor tipuri de mesaje sunt realizate utilizând un suport de lectură variat, incluzând atât texte literare cât și nonliterare, în format clasic, audio sau digital, din programa școlară sau din afara acesteia, în funcție de orizontul de așteptare și opțiunile de lectură ale elevilor.

Literatura nu se va studia ca scop în sine, ci pentru a permite elevilor realizarea de asocieri cu viața personală, cu situații concrete- învățarea prin raportare la model.

Textul literar îi va stimula elevului și capacitatea de reflecție/valorizare/autocunoaștere. Înțelegând particularitățile diverselor texte pe care le întâlnește în viața socială și profesională, elevul va fi capabil să elaboreze el însuși texte, respectând convențiile specifice ale *textelor-model*.

Dezvoltarea competențelor elevilor de înțelegere și producere a textului este obligatorie pe parcursul claselor a IX a – a XII-a, cu atât mai mult cu cât acestea sunt evaluate, la finalul ciclului secundar superior, prin examenul de bacalaureat. Se va avea în vedere atât lectura limbajelor cât și a simbolurilor. Competențele de lectură sunt vizate și în cadrul activităților extracurriculare și/sau extrașcolare.

Profesorul poate iniția o campanie de monitorizare a contextelor/instrumentelor/mijloacelor de exprimare publică și poate dezvolta competența de exprimare-scriere corectă a elevilor, în concordanță cu normele lingvistice în uz.

În vederea dezvoltării competenței de lectură în sensul decriptării textelor continue, discontinue și multimodale, recomandăm utilizarea unor surse media (radio, TV, rețele sociale, aplicații etc.). Programele de limba și literatura română pentru clasele de liceu, în special programa clasei a IX-a, permit introducerea elementelor de educație media. La baza educației media stau abilități critice și creative, printre care capacitatea de a identifica conceptele cheie, de a face conexiuni între mai multe idei, de a pune întrebări pertinente, de a formula un răspuns, de a identifica un sofism. În cazul orelor de limba și literatura română, competențele specifice educației media pot fi atinse prin activități diverse, astfel încât elevul să-și dezvolte următoarele deprinderi:

- accesarea informației;
- reflectarea asupra informației;
- analizarea informației;
- producerea/crearea de conținut.

B. La nivelul inspectoratului școlar:

- Acțiunile derulate vor fi de tipul:
- concepere a planurilor cu măsuri de susținere și monitorizare a unităților școlare;

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
NAȚIONALE**

**DIRECȚIA GENERALĂ EVALUARE
MONITORIZARE
ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR**

-
- inspecție școlară orientată către monitorizarea, dar și consilierea acțiunii de implementare;
 - concepere a planurilor de acțiune, împreună cu casele corpului didactic, pentru a sprijini metodologic cadrele didactice, prin formare continuă.

Toate aceste trei domenii de acțiune se vor regăsi în abordarea integrată a procesului instructiv-educativ la disciplina limba și literatura română, expresie a tactului pedagogic și a vocației profesoriale a fiecăruia dintre noi.

**Director,
Monica-Cristina ANISIE**